

Průběh obhajoby diplomové práce:

TÉMA PRÁCE: ŽENY V OBLASTECH ÚPORNÉ JAKO UKAZATEL FYZICKÉ ZATÍŽE V GYNEKOLOGE POPULACE S PŘÍKLADY K ODLIŠNÝM ŽIVOTNÍM ODPOVĚDÍM

VEDUČÍ PRÁCE: RNDr. PĚTRA HAVELKOVÁ, Ph.D.

OPONENT PRÁCE: RNDr. PĚTR VELEBÍNSKÝ, Ph.D.

PRŮBĚH OBHAJOBY:

Student osmařil přítomně a vyčerpavě metodami a své výsledky své DP. Dr. Blažek při přechodu posoudil obratlivě a dr. Galeta posoudil oponenta. Diplomant reaguje na připomínky a dává oponentu i na doplňující otázky členů Komise.

[Handwritten signature]

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie

Klasifikace: *[Signature]*

Datum obhajoby: 23. ledna 2013

Členové zkušební komise:

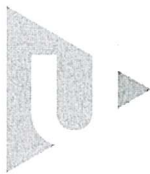
RNDr. Vladimír Blažek, CSc.

Mgr. Lukáš Friedl

Mgr. Patrik Galeta, Ph.D.

Mgr. Daniel Sosna, Ph.D.

[Signature]
.....
podpis zkoušejícího

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra antropologie

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE posudek vedoucího práce

Práci předložil(a) student(ka): Jakub Anderle

Název práce: Změny v oblastech úponů jako ukazatel fyzické zátěže u středověké populace s přihlédnutím k odlišným životním podmínkám

Vedoucí práce: RNDr. Petra Havelková, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (*uved'te, do jaké míry byl naplněn*):

Diplomová práce si kladla za úkol splnění několika cílů. Výchozím bodem bylo vyhodnocení změn v oblastech svalových a vazových úponů, jakožto jednoho z ukazatelů prodělané fyzické aktivity, u jedinců ze dvou raně středověkých lokalit – Libice nad Cidlinou a Kanín. Primárním cílem bylo sledování odlišností v distribuci hodnoceného znaku mezi studovanými soubory (zastupujícími odlišné sociální zázemí) a odhalení možných vazeb na pohlavní příslušnost či sociální status charakterizovaný hrobovou výbavou.

Předložená práce splňuje zadaný cíl z hlediska vyhodnocení znaku a porovnání rozdílů mezi jednotlivými populačními skupinami (muži-ženy, Libice – Kanín). Bohužel je limitována špatnou zachovalostí úponů u jedinců z pohřebiště Kanín. I přes tento nedostatek, který samozřejmě není chybou diplomanta, byly v předložené práci získány zajímavé výsledky. Chybí zde však možné interpretace založené na archeologických poznatcích, což bylo také dílčím cílem této práce.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Vlastní práce obsahuje celkem 76 stran textu a 23 stran obrazových příloh. Na necelých šesti stranách se věnuje přehledu problematiky hodnocení úponových změn, 24 stran se zabývá archeologií a historií lokalit, včetně provedených výzkumů a způsobem života v raně středověké společnosti. Výsledky tvoří 9 stran textu, stejně tak jako diskuze. Úvodní část věnovaná přehledu problematiky je tedy poměrně disproporční. Vzhledem k tomu, že základem této práce by mělo být antropologické zpracování, prostor věnovaný přehledu vlastního tématu – tedy úponovým změnám, není zcela dostačující.

V citovaných pracích také není zcela odlišeno, které z nich se věnují vytváření metody pro hodnocení a které stávající metody pouze využívají – aplikují. Stejně tak, jako při sledování příčin vzniku daného znaku mělo být odkazováno pouze na práce vycházející z dokumentovaných kosterních kolekcí či lékařské literatury.

Nejlepší částí této diplomové práce je rozsáhlý přehled archeologie a historie studovaných lokalit, kde se Jakub Anderle velice kvalitně pokusil o shrnutí znalostí o životě raně středověké společnosti, odlišnostech v sociálním postavení jedinců, dané charakterem pohřbu i hrobovou výbavou, a zabýval se také možnými typy běžně vykonávaných aktivit. Což bohužel není již užito v diskuzi k danému tématu, která pouze shrnuje výsledky a porovnává je s dřívější studií věnovanou raně středověké aglomeraci Mikulčice. Toto srovnání má jistě svůj přínos, bylo by však jistě zajímavé využít poznatky z archeologických výzkumů Libice a Kanína shrnuté v kapitolách 4 a 5. Kapitola věnovaná

výsledkům je dostačující a doplněná kompletním přehledem tabulek a grafů, které popsané výsledky dokládají.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Diplomová práce je psána dobře srozumitelným jazykem, bez gramatických chyb. Je přehledně členěna do kapitol a podkapitol. Přesto ne vždy je v dané kapitole obsahově to, co by mělo být. Mnoho metodických postupů je popsáno ve výsledcích nebo diskuzi a také definice cílů a hypotéz je podrobněji uvedena v kapitole věnované výsledkům než v kapitole Cíle. Nedostatkem je občasná absence citovaných prací, v místech, která si to žádají nebo citování prací, které danou problematiku zcela neřeší (například výskyt znaku v závislosti na věku by měl být citován pouze z prací, které vycházejí z dokumentovaných kosterních kolekcí se známými údaji o věku). V textu chybí odkazy na obrázky a tabulku 1. Hlavním formálním nedostatkem je však nepřítomnost stránkování. Tedy ačkoli je obsah velmi přehledný, není možné ho využít pro vyhledávání. Po formální stránce v diplomové práci chybí prohlášení o samostatnosti provádění práce a řádném citování zdrojů.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Silnou stránkou je jistě archeologický vhled do problematiky. Bohužel stejný přístup není patrný, pokud jde o antropologickou část. Přehled problematiky věnující se otázce změn v oblastech úponů je zpracován poměrně povrchně a ne vždy logicky členěn. Přesto je patrný obecný přehled diplomanta o dané problematice a literatuře, která se k ní váže. Kapitola věnovaná použitým metodám by měla obsahovat detailnější popis použité metody, klíčové pro celou práci, tak aby byl srozumitelný a názorný i pro nezasvěcené antropology. Dále by měla obsahovat stručný přehled dalších postupů, využitých v této práci (přehled statistických testů, rozdělení hrobové výbavy, atd.). Většina těchto postupů je v práci zmíněna, ale na různých místech a v různých kapitolách.

Přes všechny tyto nedostatky je patrné, že bylo zpracováno dostatečné množství kosterního materiálu (ač limitováno zachovalostí) a proběhlo i statistické vyhodnocení získaných dat. Slabou stránkou této práce tak především zůstává nedostatečné využití diplomantových znalostí o archeologickém pozadí zkoumaných pohřebišť a jejich využití k vysvětlení zjištěných jevů.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

Pokuste se na některém konkrétním zjištěném výsledku (pohlavní dimorfismus, sociální rozvrstvení) nalézt možnou interpretaci jevu na základě archeologických nálezů či poznatků nebo pokud to není možné, vysvětlit proč.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Velmi dobře

Datum: 20.1.2013

Podpis: **RNDr. Petra Havelková, Ph.D.**

Stvrzuji, že autorem posudku je **RNDr. Petra Havelková, Ph.D.**

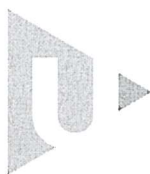
21.1.2013

Mgr. Tomáš Hirt, Ph.D.
zástupce vedoucího KSA

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra antropologie

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Jakub Anderle

Název práce:

Změny v oblastech úponů jako ukazatel fyzické zátěže u středověké populace s přihlédnutím k odlišným životním podmínkám

Oponoval (*u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě*):

RNDr. Petr Velemínský, Ph.D.,
vedoucí antropologického oddělení Národního muzea

Národní muzeum
Přírodovědecké muzeum
Antropologické oddělení
Cirkusová 1740
193 00 Praha 9

1. CÍL PRÁCE (*uvedte, do jaké míry byl naplněn*):

Cílem předložené práce bylo u koster ze dvou pohřebišť, u kterých se na základě archeologické nálezové situace předpokládá, že reprezentují odlišnou sociálně-ekonomickou vrstvu společnosti, vyhodnotit výskyt změn v oblasti svalových a vazivových úponů. Primárním cílem bylo u těchto úponových změn ověřit jejich závislost na věku a pohlaví jedince. Následně potom, na základě výskytu těchto znaků porovnat oba studované soubory a ověřit zda jejich výskyt koreluje s charakterem hrobové výbavy, tj. společenským postavením jedince. Konečně, předpokládám, že cílem byla i interpretace charakteru úponových změn, tj. snaha dát tyto znaky do souvislosti s fyzickými aktivitami, způsobem života středověké společnosti.

Výše zmíněné cíle odvozuji z obsahu diplomové práce, přesněji členění kapitol „Výsledky“ a „Diskuze“, ne z kapitoly „Cíle“, kde jsou jasně uvedeny pouze některé z nich. Jakub Anderle ověřoval dvě pracovní hypotézy, druhá hypotéza není ale jasně definována.

Nerozumím plně i větu, která zmíněné hypotéze předchází. Text působí, že omylem nebyl dokončen, viz. „...Dále byla v případech, kdy je obtížné jednoznačně přesně definovat zkoumanou specifickou hypotézu, testována nulová hypotéza: „Není statisticky významného rozdílu ve výskytu sledovaného znaku – výskytu entezopatií...(mezi definovanými skupinami, mezi jednotlivými úpony v rámci definovaných skupin...).....“

I přes výše uvedené nedostatky, diplomová práce splnila všechny cíle. Výjimkou je interpretace charakteru úponových změn v souvislosti s archeologickými poznatky.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ *(náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):*

Práce obsahuje 66 stran vlastního textu, neberu v úvahu soupis literatury a tabulky a grafy. Porovnáme-li teoretickou a vlastní část práce, tak vlastní část (kap. Výsledky, Diskuse, Souhrn) představuje 26 stran, resp. 53 stran bereme-li v úvahu i grafy a tabulky v příloze. Teoretická část tvoří 40 stran. Zastoupení teoretické a vlastní práce považuji tedy za proporční. V teoretické části se věnuje výrazně větší pozornost archeologické problematice - charakteristice studovaného období a obou pohřebišť – než studovanému biologickému znaku. Zařazení podkapitoly 3.1. („Geografie“) považuji s ohledem na interpretaci výsledků za zbytečné. Z textu diplomové práce je zřejmé, že Jakub si problematiku úponových změn nastudoval, přemýšlel o problémech hodnocení těchto znaků a pracoval samostatně.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA *(jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):*

V úvodu diplomové práce je uveden její obsah, jelikož ovšem student neočísloval stránky, tak vyhledávání jednotlivých podkapitol je opravdu veselé. Možná, toto Jakub udělal záměrně, jako „dárek“ pro oponenty, aby měli komplikovanější odkazování na nedostatky práce.

Diplomová práce je rozdělena do 14 hlavních kapitol, včetně obrazových příloh a jejich seznamu. Strukturu práce, posloupnost kapitol a podkapitol nepovažuji za plně optimální. Toto se týká především kap. č. 4, 5 a 6, kde nejsou jasně odděleny archeologické poznatky o studovaném období, o pohřebištích, od informací o studovaném materiálu a použitých metodách hodnocení. Kritéria dělení jedinců podle hrobové výbavy jsou obsaženy až v kapitole „Výsledky“. Nebo část textu podkapitoly 5.2.: („Z výše uvedeného pro mne vyplývá otázka týkající se specializace studované společnosti.....na distribuci

entezopatií na specifických skupinách úponů.“) by bylo vhodnější zařadit do podkapitoly definující cíle či kapitoly popisující postup hodnocení (např. „Metoda“ „Cíle“)

Některé názvy podkapitol neodpovídají plně svému obsahu, resp. jsou nepřesné (např. podkapitola 7.4. je nazvána pouze „Pohlavní dimorfismus“, zatímco podkapitola 7.3. „Výskyt entezopatií v závislosti na věku“).

Text je celkově srozumitelný, myšlenky jsou velmi dobře formulovány. Velmi hezky je sepsána především teoretická část práce. Odborná literatura je správně citována. Práce zmíněné v textu korespondují se seznamem literatury (výjimkou případy Galera V, Garralda MD. 1996, Dutour O. 1992). Grafická úprava práce je velmi dobrá. Tabulky a grafy zařazené v závěru práce jsou kvalitní, jejich zařazení je smysluplné.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE *(celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):*

Z obsahu práce je patrné, že student se tématu věnoval, přemýšlel o něm. Nastudoval odbornou literaturu týkající se problematiky a (pre)historického období, zvládnul vlastní hodnocení sledovaných změn v oblasti svalových a vazivových úponů a data statisticky vyhodnotil. Výsledky ovšem odpovídajícím způsobem ne plně interpretoval. S ohledem na obsah a rozsah úvodních teoretických kapitol (kap. 4 – 6) jsem přesvědčen, že kdyby se Jakub Anderle věnoval práci o měsíc déle, tak by především kapitola „Diskuse“ byly obsahově výrazně kvalitnější. Text práce též ukazuje, že student má velmi dobré znalosti z archeologie, bohužel uvedené archeologické poznatky dostatečně nevyužil při interpretaci osteologických výsledků. I přes výše zmíněné nedostatky, diplomovou práci Jakuba Anderleho jednoznačně doporučuji k obhajobě. Jak jsem zmínil, kdyby student věnoval sepsání diplomové práce více času, nepochybuji, že by práce byla výborná. Požaduji, aby před uložením diplomové práce do univerzitní knihovny, student opravil nedostatky, které jsou uvedeny za oponentským posudkem.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ *(jedna až tři):*

V kapitole 7.6. „Vztah výskytu entezopatií a hrobových výbav“ využíváte možnou klasifikaci hrobové výbavy. Na základě čeho jste si vybral tuto kategorizaci hrobové výbavy. V čem vám toto třídění hrobové výbavy připadá výhodnější než třeba klasifikace definovaná V. Hrubým (1955)? Kdo je autorem Vámi zvolené klasifikace?

viz. Hrubý, V. (1955): "Staré Město, velkomoravské pohřebiště ""Na valách"". Monumenta archaeologica, III, Praha.

6. **NAVRHOVANÁ ZNÁMKA** (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Váhám mezi známkou velmi dobře a dobře, doporučuji ať o známce rozhodne komise na základě ústního projevu (a prezentace) Jakuba Anderleho při obhajobě.

Datum: 20. 1. 2013

Podpis: Petr Velemínský

Stvrzuji, že autorem posudku je RNDr. Petr Velemínský, Ph.D.

21.1.2013

Mgr. Tomáš Hirt, Ph.D.
zástupce vedoucího KSA

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie

Drobné nedostatky:

velkomoravské soubory ne „Velkomoravské soubory“ (1. Úvod)

„enthesal changes ne „enthesal ganges (viz. 3.2. Terminologie)

Mimochodem podle S. Villota je vhodnější, přesnější, používat označení „enthesal changes“ (EC) = „entezopatické změny“ než výraz „entezopatie“. Předpokládám, že školitel Vás na to upozornil.

„....Vzhledem k mnou užití metodě Sebastiena Villotta, která byla poprvé publikována v roce 2006,..“ (viz. 3.2. Terminologie)

Pokud se používají zkratky, měly by být někde vysvětleny (např. M. pectoralis major)

Slovo „tidemark“ by mělo být kurzivou či v uvozovkách (viz. kap. 3.3 Stavba úponů a entezopatie)

V textu jsou občas uvedena latinská a anglická slova v situacích, kdy by bylo lépe použít český ekvivalent (např. foramina x otvory) „....Při kostní resorpci můžeme pozorovat porozitu – drobná sotva okem rozpoznatelná foramina, a dále se vytváří velké otvory pro průchod cév (Resnick and Niwayama, 1983)..... (viz. kap. 3.3 Stavba úponů a entezopatie)

raně středověkých pohřebišť, ne ranně středověkých... (viz. kap. 4.2. „Přírodní prostředí“, kap. 5.2. „Život v raném středověku“). Beru to jako lajdáctví, jelikož v názvu a obsahu podkapitoly 5.2. je slovo „raně“ napsáno správně.

práce Steen a Lane, ne práce Steen a lane..“ ... (kap. 5.2. „Život v raném středověku“)

poznávání populací, ne poznánvání populací (viz. kap. 10. „Závěr“)

Molleson 2007, místo Moleson 2007

V textu diplomové práce není nutné uvádět akademické tituly badatelů. (viz. např. kap. 3.4. „Historie výzkumů“, kap. 8.6. „Vztah entezopatií a hrobových výbav“)